

Sygn. akt II Cz 384/14

POSTANOWIENIE

Dnia 3 kwietnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Grzesik

Sędziowie: SO Sławomir Krajewski (spr.)

SO Robert Bury

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 3 kwietnia 2014 roku w S.

sprawy ze skargi dłużnika I. Z.

na czynności i zaniechania Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym(...)D. M.w sprawie KM 1915/13 w postaci postanowienia z dnia 23 października 2013 roku w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego, brak wskazania w postanowieniu informacji o wysokości kwoty wyegzekwowanej z emerytury dłużniczki oraz jej rozliczenia, brak uchylecia zajęcia emerytury dłużniczki i samochodu marki D. (...)

oraz z wniosku dłużnika o zwolnienie od kosztów postępowania egzekucyjnego

przy udziale wierzyciela(...)w W.

na skutek zażalenia dłużnika

na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 5 grudnia 2013 roku, IX Co 7349/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie zwolnił dłużnika I. Z. od kosztów sądowych w sprawie w całości (punkt I) oraz oddalił jej skargę (punkt II) i wniosek (punkt III).

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia w zakresie punktów II i III postanowienia, Sąd mając na uwadze art. 770 kpc i art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wskazał, że złożenie przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania miało miejsce w dniu 21 października 2013 roku, a zatem po doręczeniu dłużnicze zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. W takiej sytuacji w sprawie musiała znaleźć zastosowanie regulacja przepisu art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, uprawniająca komornika do pobrania od dłużnika opłaty stosunkowej w wysokości 5 % wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Sąd zaznaczył, iż pojęcie „świadczenia pozostałego do wyegzekwowania” nie zostało zdefiniowane w przepisach dotyczących kosztów egzekucji. Wykładnia językowa tego pojęcia w powiązaniu z wykładnią funkcjonalną prowadzi do wniosku, iż przez pojęcie to należy rozumieć kwotę, jakiej jeszcze nie wyegzekwował komornik w chwili, gdy zaistniały podstawy do umorzenia postępowania egzekucyjnego na skutek wniosku wierzyciela bądź w trybie art. 823 kpc. Sąd zaznaczył też, iż regulacja art. 49 ust. 2 wiąże wysokość opłaty z nakładem pracy komornika i efektem egzekucji realizując zasadę wyrażoną w art.

43 ustawy. Sąd zauważył, iż w sprawie KM 1915/13 Komornik dokonał szeregu czynności niezbędnych do wszczęcia i prowadzenia egzekucji, a obowiązujące przepisy w zakresie opłat należnych komornikom sądowym nie przewidują regulacji, zgodnie z którą komornik miałby nie otrzymać opłaty w sytuacji, gdy dłużnik dokonał wpłaty bezpośrednio na rachunek wierzyciela. Dokonując takiej wpłaty dłużnicy działają w sytuacji przymusowej, bowiem niewątpliwie to właśnie m.in. w wyniku wszczętej przeciwko nim egzekucji, a więc w warunkach przymusu dokonują spłaty zadłużenia wobec wierzyciela. Każdy dłużnik musi liczyć się z tym, iż brak realizacji zobowiązań pociągnie za sobą obciążenie go dodatkowymi kosztami, w tym kosztami wszczętej celowo egzekucji. Sąd podkreślił także, iż ustalając opłatę i orzekając o obciążeniu nią dłużnika, komornik nie jest obowiązany uwzględniać przy tym sytuacji życiowej, w tym sytuacji majątkowej i zdrowotnej dłużnika.

Zatem Sąd pierwszej instancji stwierdził, że skoro wierzyciel wniósł o umorzenie postępowania egzekucyjnego po doręczeniu dłużniczce zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, w okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy egzekucyjnej należało ustalić opłatę w wysokości 5 % świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Sąd zaznaczył, że z uzasadnienia postanowienia z dnia 23 października 2013 roku wynika, iż na dzień złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania wartość ta wynosiła 7531,07 zł i od tej kwoty należało naliczyć przypadającą Komornikowi, wynoszącą 5 % opłatę stosunkową, przewidzianą w art. 49 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy o komornikach sądowych i egzekucji i ustalić ją na kwotę 376,55 zł. Kolejno Sąd wskazał, że zaskarżonym postanowieniem Komornik ustalił również wydatki dotyczące doręczenia korespondencji w kwocie 68,40 zł. Sąd mając na uwadze art. 39 ust. 1 ukse wskazał, iż Komornik dokonał doręczeń korespondencji na kwotę 68,40 zł, co wynika z akt sprawy i karty rozliczeniowej i koszty te obciążają dłużniczkę.

W świetle powyższego zaskarżone orzeczenie organu egzekucyjnego w zakresie dotyczącym opłaty i wydatków Sąd Rejonowy uznał za prawidłowe i skargę dłużniczki jako bezzasadną oddalił, o czym orzekł w punkcie II sentencji postanowienia.

W ocenie Sądu wniosek dłużnik o całkowite zwolnienie jej z kosztów postępowania egzekucyjnego nie może zostać uwzględniony. Sąd zaznaczył, iż przepisy dotyczące egzekucji przewidują jedynie instytucję obniżenia opłaty egzekucyjnej. W niniejszej sprawie w skardze zawarto jednak wniosek o zwolnienie od kosztów postępowania egzekucyjnego, a brak w skardze wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej.

Sąd stwierdził, że gdyby jednak nawet przyjąć, że dłużniczka wystąpiła z takim wnioskiem, wniosek ten mógł dotyczyć tylko opłaty egzekucyjnej, a nie wydatków. Sąd mając na względzie art. 49 ust. 7 zdanie pierwsze i ust. 9 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wskazał, iż do skargi na czynności komornika dłużniczka załączyła szereg rachunków oraz dokumentów dotyczących jej stanu zdrowia. Sąd zauważył jednak, iż przyczyną złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania była spłata zadłużenia przez dłużnik. Skoro zatem w toku postępowania egzekucyjnego dłużniczka zorganizowała środki na spłatę należności na rzecz wierzyciela, w ocenie Sądu brak jest podstaw do uznania, iż sytuacja majątkowa dłużniczki nie pozwala jej na uregulowanie należności wynikających z zaskarżonego postanowienia, tym bardziej, że wysokość tych należności nie jest duża, bowiem wynosi łącznie 347,84 zł. Jak wynika natomiast z oświadczenia dłużniczki o stanie majątkowym, dłużniczka pobiera świadczenie z ZUS w wysokości 2300 zł miesięcznie.

Mając na względzie powyższe Sąd Rejonowy orzekł jak w punkcie III sentencji.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył dłużnik I. Z. i zaskarżyła postanowienie co do punktu II i III.

Skarżąca zarzuciła Sądowi pierwszej instancji:

- naruszanie prawa procesowego przez nieuwzględnienie, iż Sąd w postępowaniu skargowym jest władny rozpatrzyć i uwzględnić wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych (opłaty stosunkowej), mimo, iż komornik w postępowaniu egzekucyjnym nie ma takiej możliwości, a także jest władny samodzielnie obniżyć tą opłatę choćby z uwagi na zasady współżycia społecznego;

- błędne ustalenie, że skoro dłużnik spłaciła dług główny, to dysponuje środkami finansowymi na dalsze opłaty komornicze mimo, że z przedłożonych dokumentów wynika, że cała pozostała z emerytury kwota przeznaczona jest na lekarstwa, transport do przychodni chirurgicznej, opiekunkę przy braku własnych środków na wyżywienie i opłaty, które za dłużniczkę uiszcza rodzina i faktem nie zmienia sytuacji materialnej odnośnie utrzymania koniecznego dłużniczki.

Skarżąca podniosła, że Sąd błędnie ustala, iż skoro dłużniczka spłaciła dług główny to ma finanse na uiszczenie opłaty stosunkowej, bowiem dług główny za dłużnik spłaciła rodzina gdyż w innym wypadku obłożnie chorej dłużniczce groziła możliwość pozostania bez dachu nad głową, mimo iż uczciwie całe życie pracowała lecząc innych ludzi a tylko choroba spowodowała niemożność wywiązania się z zaciągniętych zobowiązań wobec banku. Skarżąca wskazała, że jej emerytura nie pozwala bez uszczerbku w utrzymaniu koniecznym (a taki jest wymóg ustawowy) na uiszczenie opłat komorniczych. Jak zaznaczono w oświadczeniu majątkowym oraz jak wynika z przedłożonych dokumentów, dłużnik została uznana bezterminowo za osobę trwale niezdolną do samodzielnej egzystencji oraz stwierdzono inwalidztwo znacznego stopnia, a więc stopnia najwyższego. Wymaga opieki osób trzecich. Mimo długotrwałego leczenia ran pooperacyjnych z września 2012 roku początkowo w przychodni chirurgicznej MSW a obecnie na swój własny koszt w Centrum (...)przy ul. (...)w S.(zaświadczenie o leczeniu w aktach) obecnie rozważa się amputację nogi albowiem w organizmie dłużniczki pozostało zakażenie infekcyjne skupiające się przede wszystkim w lewym kolanie nie do wyleczenia i cały czas występują bóle nogi lewej oraz całego ciała. Zakażenie to nieustannie stwarza zagrożenie ponownego wystąpienia sepsy. Skarżąca wskazała też, iż w skardze i oświadczeniu majątkowym wykazano, że dłużniczka płaci za jeden dowóz 120 zł (w tą i z powrotem). 2 razy w tygodniu = 240 zł x 4 tygodnie = 960 zł przy czym dochodzi koszt zabiegu chirurgicznego. Za opiekę (mieszka sama) płaci 1000 zł miesięcznie. Załączono do oświadczenia o stanie Majątkowym informację szpitala (...)o chorobach towarzyszących oraz stosowaniu lekarstw z nimi związanych. Skarżąca zaznaczyła, że zasady współżycia społecznego, przepisy kpc art. 98-104 oraz art. 102 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych wskazują na konieczność zwolnienia od kosztów sądowych, gdy strona nie jest w stanie ich uiszczyć bez uszczerbku w utrzymaniu koniecznym. Pozostała kwota 300 zł po opłacie dowozu i opieki jest kwotą minimalną na zakup lekarstw, których miesięczny koszt jest znacznie droższy. Skarżąca stwierdziła, iż nie sposób wyliczyć całości obciążenia finansowego jakie powstało w związku z jej chorobą. Zgodnie z zasadami konstytucji o ochronie zdrowia należy człowieka leczyć wszystkimi dostępnymi środkami przy czym (...)gwarantuje tylko tzw. „koszyk podstawowy” oraz tylko część leków jest refundowanych.

Skarżąca stwierdziła, że wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji istnieje możliwość w trybie skargowym zwolnić dłużniczkę od kosztów sądowych zważywszy dodatkowo, że komornik poza wysłaniem zawiadomień o egzekucji i formalnym zajęciem samochodu D. (...) - rok produkcji 1996 o wartości 200 zł (nie oglądając go nawet) nie dokonał żadnych innych czynności a dłużniczka sama spłaciła dług przy czym wierzyciel mimo ciężkiej choroby dłużniczki nie ułatwił jej sytuacji gdyż nie chciał zawrzeć ugody co do obniżenia miesięcznej spłaty raty w drugiej sprawie KM 2530/12 prowadzonej również przez Komornika Sądowego D. M., w której również dłużniczka wystąpiła o zwolnienie od kosztów sądowych wobec zawarcia ugody pozasądowej i umorzenia postępowania. Skarżąca powołała się też, na to, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego art. 102 ustawa koszty sądowe w sprawach cywilnych odnośnie postępowania egzekucyjnego mają zastosowanie w sądowym postępowaniu skargowym odnośnie kosztów egzekucyjnych (opłaty stosunkowej), a dłużniczka spełnia wszelkie warunki do zwolnienia jej od kosztów egzekucyjnych (opłaty stosunkowej) o czym świadczy pkt 1 sentencji postanowienia Sądu I instancji zwalniający dłużniczkę w całości od kosztów opłaty sądowej w postępowaniu sądowym.

Skarżąca zauważyła też, że Sąd I instancji szczegółowo uzasadniając nieuwzględnienie wniosku o zwolnienie jej od kosztów egzekucyjnych rozpatrując skargę pominął zarzut - zaniechania przez komornika udzielenia informacji o wysokości wyegzekwowanej kwoty z emerytury dłużniczki i jej rozliczenia, podając jedynie wysokość świadczenia pozostałego do wyegzekwowania w kwocie (...)07 zł na dzień złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania. Przy czym Sąd błędnie podał tą kwotę, gdyż na dzień złożenia wniosku o umorzenie postępowania przez wierzyciela zadłużenie nie występowało, gdyż w innym wypadku wierzyciel nie złożyłby wniosku o umorzenie, strony bowiem zawarły ugodę pozasądową; braku uchyleń dokonanych czynności egzekucyjnych przez komornika w

postanowieniu o umorzeniu postępowania, tj. zajęcia emerytury ZUS oraz zajęcia samochodu D. (...) nie wspominając nawet, iż takie zarzuty złożyła dłużniczka, mimo, iż art. 826 kpc wyraźnie stanowi, że umorzenie postępowania powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się bezzasadnym i jako takie podlegało oddaleniu.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy podziela nadal aktualny pogląd zawarty w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2005 roku (III CZP 22/05), iż zwolnienie od kosztów egzekucji przyznane dłużnikowi w toku postępowania egzekucyjnego - podobnie jak zwolnienie od kosztów sądowych udzielone w postępowaniu rozpoznawczym - pozostaje bez wpływu na możliwość ściągnięcia od dłużnika opłaty egzekucyjnej należnej komornikowi za dokonaną egzekucję.

Jakkolwiek, więc co do zasady możliwym jest udzielenie dłużnikowi w toku postępowania egzekucyjnego dobrodziejstwa zwolnienia od kosztów sądowych, przy zastosowaniu regulacji zawartych w ustawie z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, to rozstrzygnięcie takie nie może mieć wpływu na uprawnienie komornika do ściągnięcia od dłużnika opłaty egzekucyjnej, w tym na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji, o czym szerzej w dalszej części niniejszych rozważań. Zwolnienie z kosztów sądowych nie zwalnia także strony z obowiązku zwrotu wierzycielowi kosztów egzekucji (art. 121 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Tym niemniej uznać należy, że brak jest przesłanek do pozytywnego orzeczenia w przedmiocie zwolnienia od przedmiotowych kosztów.

W szczególności z oświadczenia dłużnik o stanie rodzinnym, majątku o dochodach, w kontekście całokształtu okoliczności sprawy, nie sposób wysnuć wniosku, że ta nie jest w stanie ponieść kosztów w postępowaniu egzekucyjnym bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania dla siebie i rodziny. Korzystanie z pomocy rodziny, dla pokrycia zobowiązań wobec wierzyciela egzekwującego nie może tu wyprzedzać skorzystania z tych samych środków na pokrycie przedmiotowych kosztów.

Powyzszej konstatacji nie może niweczyć sama tylko okoliczność, że skarżąca została zwolniona od kosztów sądowych w postępowaniu skargowym.

W tym miejscu uwypuklenia wymaga, że wobec okoliczności, że dłużnik jest w sprawie reprezentowana przez pełnomocnika zawodowego, nie sposób przyjmować, wbrew wyraźnej treści skargi, że został w niej złożony wniosek o obniżenie opłaty egzekucyjnej, w trybie art. 49 ust. 7 ukse.

Powracając do kwestii ustalenia wysokości kwestionowanej przez skarżącą opłaty egzekucyjnej i zasady obciążenia nią dłużnik przypomnieć należy, że postępowanie egzekucyjne w przedmiotowej sprawie zostało prawomocnie zakończone w drodze jego umorzenia, na wniosek wierzyciela, to jest na podstawie art. 825 pkt 1 kpc.

W takim przypadku podstawę prawną do ustalenia opłaty egzekucyjnej stanowi norma prawna zawarta w art. 49 ust. 2 ukse. Głosi on, że w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela oraz na podstawie art. 823 Kodeksu postępowania cywilnego komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5 % wartości świadczenia pozostającego do wyegzekwowania, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednakże w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela zgłoszony przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 1/10 przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Stosownie do ust. 3 tego art. w celu pobrania opłat, o których mowa w ust. 2, komornik wydaje postanowienie, w którym wzywa dłużnika do uiszczenia należności z tego tytułu w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie po uprawomocnieniu się podlega wykonaniu w drodze egzekucji bez zaopatrywania w klauzulę wykonalności.

Powyższe unormowanie stanowi podstawę do obliczania opłaty stosunkowej także wówczas, gdy do umorzenia postępowania doszło, jak w rozpoznawanej sprawie, na skutek zapłaty przez dłużnika po wszczęciu postępowania egzekucyjnego będących jego przedmiotem należności bezpośrednio do rąk wierzyciela. W tym przedmiocie Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 29 października 2009 roku (III CZP 82/09, OSNC 2010/5/67), gdzie wskazano, że w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela po zawiadomieniu dłużnika o wszczęciu egzekucji, od świadczenia spełnionego przez dłużnika bezpośrednio wierzycielowi, komornik pobiera opłatę określoną w art. 49 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 2007 roku o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw. W takim przypadku suma taka stanowi świadczenia pozostałe do wyegzekwowania, w rozumieniu art. 49 ust. 2 ukse.

W okolicznościach sprawy, w świetle zarzutów i wywodów skarżącej, zauważyć jeszcze należy, że z akt sprawy Km 1915/13, w tym z karty rozliczeniowej, nie wynika w żaden sposób, aby przed wydaniem zaskarżonego postanowienia komornika zostały w niej wyegzekwowane jakiegokolwiek kwoty, także z emerytury dłużnik.

Na koniec wreszcie Sąd Okręgowy zauważa, że wobec treści art. 826 kpc, powoływanego zresztą przez skarżącą, który przewiduje uchylenie z mocy samego prawa czynności egzekucyjnych, w tym zajęć wierzytelności i rzeczy ruchomych, w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego, komornik nie miał potrzeby, ani też podstawy do dokonywania czynności, w postaci uchylenia owych zajęć.

Po wydaniu tego postanowienia zajęcie świadczenia emerytalnego dłużnik zostało dokonane jedynie w celu i w zakresie wyegzekwowania objętej nim należnej komornikowi opłaty egzekucyjnej.

Ostatecznie w piśmie z dnia 6 listopada 2013 roku, skierowanym do ZUS komornik powiadomił tego ostatniego o uchyleniu zajęcia świadczenia emerytalnego dłużnik.

Mając wszystko powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 kpc, w zw. z art. 397 § 2 kpc i art. 13 § 2 kpc, orzeczono jak w sentencji postanowienia.

(...)

- (...)

- (...)

- (...)

(...),

(...)